

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ
Архиєрейського Синоду УГКЦ в Україні
«СЛОВО ДО ОСВІТЯН»

Пустіть дітей! Не бороніть їм приходити до Мене, бо таких Царство Небесне (Мт. 19, 14).

Дорогі освітяни!

За час останнього воєнного десятиліття сфера освіти, як фундаментальна частина соціально-гуманітарного та людського капіталу в Україні, зазнала значних втрат. Уже є очевидним, що ворог веде війну, зокрема, проти української освіти. Цілеспрямоване руйнування об'єктів освітньої інфраструктури (понад 400 закладів освіти, з них 200 закладів загальної середньої освіти) й унеможливлення повноцінного навчання дітей унаслідок обстрілів, смертей педагогів та учнів, перерви в навчанні через повне відключення електроенергії, повітряні тривоги, переміщення людей і тимчасову окупацію територій постають як складові знищення росіянами ідентичності українського народу.

Війна ввірвалася в освітню сферу й відразу посилила проблему освітніх втрат і прогалин, які почалися раніше на тлі обмежень через пандемію коронавірусу. Безпрецедентними є умови, у яких відбувалося навчання впродовж першого року повномасштабного вторгнення, коли лише 15 відсотків закладів освіти працювали очно. Сьогодні перед нами постають страшні цифри, які описують стан українських школярів і педагогів: 75 відсотків дітей мають ознаки стресу чи психологічної травми після початку повномасштабної війни; 54 відсотки освітян відчували синдром професійного вигорання. Нам відомі невтішні результати міжнародного дослідження PISA, відповідно до яких українські школярі відстають від своїх однолітків із країн-учасниць близько на півтора року навчання з математики та природничо-наукових дисциплін і майже на два з половиною роки навчання з читання. Ми бачимо великий розрив між освітніми результатами сіл і міст: учні із сільської місцевості відстають від своїх однолітків із великих міст у читанні майже на п'ять років, а з природничо-наукових дисциплін – на чотири роки. Відмінності між рівнями навчальних досягнень між сільською і міською освітою – це не лише освітнє питання, а й соціальне.

У 2023–2024 році близько 200 тисяч дітей позбавлені доступу до навчання, не володіють наскрізними компетентностями Нової української школи, не мають навичок мислити і вчитися.

Сьогодні ми звертаємо увагу на вас, українські освітяни, як на своєрідний пункт незламності для дітей та їхніх батьків. Скеровуємо до вас слова безмежної вдячності, бо ви, продовжуючи сумлінно виконувати свою роботу, є тими, у кому вони можуть знайти підтримку. Ви стали носіями психологічного спокою для наших сімей.

Важливо зазначити, що основою розвитку дитини як особистості є виховання в сім'ї. Тато і мама, перші й головні вчителі для своїх дітей, є учасниками освітнього процесу в Україні. Стаття 55 Закону України «Про освіту» визнає, що батьки мають рівні права та обов'язки щодо освіти і розвитку дитини. По суті, ця законодавча норма закріплює природний стан речей, який за часів тоталітаризму придушували й активно замінювали домінуванням держави як «головного замовника» освітніх послуг. Батьки зобов'язані формувати в дитини культуру діалогу, вчити її жити у взаєморозумінні, мирі та злагоді з усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами.

Говорячи про освітні втрати, ми в жодному разі не покладаємо відповідальності за них тільки на вас, учителі. Ці втрати пов'язані не з тим, що хтось із педагогів не виклався на роботі, а з обставинами, у яких перебувають наші діти і які не могли не спричинити цього негативного явища.

Тому висловлюємо особливу вдячність освітянам, які в цей складний час залишилися у своїх навчальних закладах. Ви перебуваєте не лише під тиском викликів війни, а й паперової роботи і формальних звітів. Ми захоплюємося вашим вибором, бо це справжній подвиг – виконувати світлу місію в темні часи. «Ви – світло світу» (Мт. 5, 14).

Церква сьогодні, як і століття тому, стоїть поруч із вами, маючи велике бажання вас підтримувати, вам «світити». «Вчіть молодь, як має жити! Збудуйте в ній бажання й охоту до того, що є підставою багатства і сили народу. Нехай уже малі діти вчаться любити свою землю, – свою Батьківщину, – нехай вчаться працювати для неї», – писав слуга Божий митрополит Андрей Шептицький, провідний ідейник поширення католицького шкільництва як рушійної сили в державотворенні (Пастирські листи. – Том I. – Торонто, 1965. – С. 13). Церква нині бере на озброєння ті слова, бо праця й покликання педагога – це велике будівництво майбутнього України.

«Виховувати серце народу» – таким було гасло засновників перших освітніх центрів, так званих захоронок, які у 30-х роках минулого століття діяли при церквах і монастирях УГКЦ. На вас, дорогі вихователі, вчителі та викладачі покладені велика відповідальність і сподівання. Ви – велике багатство нашого народу!

«Прийдіть до Мене всі втомлені та обтяжені, – і Я облегшу вас!», – кличе Господь (Мт. 11, 28). Церква, докладаючи зусиль і використовуючи всі свої

можливості, прагне сьогодні послужити вам, тому просить вас приймати допомогу та бути відкритими до співпраці.

Звертаємося до представників влади різних рівнів. Від ваших рішень залежить доля дітей, молоді, педагогів, української освіти загалом. Ми закликаємо вас разом із Церквою почути освітян, які чітко окреслюють свої потреби й побажання. Просимо Міністерство освіти і науки України, якщо це можливо, мінімізувати бюрократичний тягар, який заважає педагогам реалізувати їх творчі таланти. Маємо святий обов'язок зробити все для того, щоб не допустити катастрофи в освіті, яка чи не вперше перетворилася в Україні на гуманітарну проблему. Нам необхідно спільно інвестувати в те, що, на перший погляд, не прибуткове: у підтримку освітян, у забезпечення закладів освіти, особливо в сільській місцевості; у налагодження освітнього процесу на всіх рівнях. А це означає, що ми повинні знайти ресурси, щоб українські заклади дошкільної, загальної середньої, професійної, фахової передвищої та вищої освіти змогли працювати на відбудову держави.

Дякуємо кожному, хто будує українську освіту сьогодні й будуватиме її в майбутньому! І хай Господь нас супроводжує у цій світлій справі, бо «коли Господь та не будує дому, дарма працюють його будівничі...» (Пс. 127, 1).

Благословення Господнє на вас!

Від імені Архиєрейського Синоду
Української Греко-Католицької Церкви
в Україні

† СВЯТОСЛАВ

Дано у Марійському духовному центрі Зарваниця,
у день Святого преподобного Теодора Освященного, учня Св. Пахомія,
16 травня 2024 року Божого.